

HITKÖZSÉGI HÍRADÓ

NEM AZ A ZSIDÓ, AKINEK A SZÜLEI AZOK VOLTAK, HANEM AKINEK A GYERMEKE IS AZ LESZ! (Simon Peres)

110 éves a Menház

A Komáromi Zsidó Hitközség 2006. október 29-én tartotta egyetlen megmaradt zsinagogájának és a MENHÁZ épületének újraavatását. 110 évvel ezelőtt, 1896 októberben adták át a kis ortodox zsinagógát és a hozzá tartozó, kilenc szegény zsidó számára otthonot biztosító épületet. Az építkezés Fried Kálmán, a Komáromi Izraelita Jótékonysági Egylet elnökének kezdeményezésére 1895-ben kezdődött. Az komplexum felújítása 2004-ben indult a Szlovák Köztársaság Kormánya Kárpótlási Tanácsának anyagi segítségével. Először a zsinagóga teteje újult meg, majd a Menház tetőszerkezetének cseréjére került sor, idén szeptemberben pedig a zsinagóga belső tere élelt újjá. Visszakerült a bima fölér az 1994-ben eltávolított eredeti csillár is, melyet Gervai László budapesti csillárkészítő mester hozott rendbe. A rendezvény alkalmából a Menház folyosóján kiállítás nyílt, mely az épület „nagy pillanatait” mutatta be.

Az emlékünnepe résztvevőit Paszternák Tamás, a KZSH programkoordinátora köszöntötte, a nap moderátora Asbóth József, a Duna Tv Halld Izrael! műsorának házigazdája volt. A Tóratekercsekét dr. Schweitzer József, nyugalmazott országos főrabbi, Verő Tamás budai rabbi, Zeev Boker, Izrael Állam új szlovákiai nagykövete, Pasternák Antal, a KZSH elnöke, Biczó Tamás és Zucker Immánuel Kántorok hozták vissza a felújított Tórasztekrenybe. Verő Tamás elhelyezte a zsinagóga bejáratánál az új Mezúzét is. A Mincha imán a két Budapestről érkezett kántor műkö-

A felújított zsinagóga 2006 októberében

dött közre, dr. Schweitzer József, főrabbi beszédében az egykori ortodox hitközség, majd a komáromi neológ főrabbi - Dr. Schnitzer Ármin, Dr. Wallenstein Zoltán, a hívei többségével mártírhalált halt Dr. Waldmann Ernő és Krausz Mór rabbihelyettes emlékét idézte fel, továbbá a gyülekezet imádságait tolmácsoló kántorok és tanítók munkásságát méltatta. Hangsúlyozta, hogy minden zsinagóga legszebb éke az ember, a közösség, akik megtöltik a padokat.

Az ünnepi köszöntők sorát dr. František Alexander, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének ügyvezető elnöke kezdte, majd dr. Bastrnák Tibor, Komárom Város polgármestere és Fazekas László, református lelkész, püspök-helyettes szólt az egybegyűltekhez.

MEGHÍVÓ

A Komáromi Zsidó Hitközség szeretettel meghív minden érdeklődőt a

Shalom klub chanukai összejövetelére,
melyet

2006. december 21-én, csütörtökön 16:30-kor
tartunk a MENHÁZ Wallenstein Zoltán termében.
Az ünnepi gyertyákat Várnai Gábor gyújtja meg.

Tradicionális chanukai fánk és meglepetés vár minden látogatónkra!

Ünnepeljünk együtt!

(Folytatás a 3. oldalon)

Nagyünnepek Komáromban – Minjen határok nélkül

Egy zsidó közösség addig nevezheti magát hitközségnak, ameddig legalább a Nagyünnepeken tudja biztosítani zsinagógájában az imádkozás lehetőségét. Szívügyünk volt legszenetebb napjainkon a komáromi zsinagóga működtetése.

Már a nyár elején elkezdődött a szervezés, az előimádkozók biztosítása. Nagy örömkre dr. Oláh János, az Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Oroszlányban élő docense idén is vállalta ünnepeink vallási vezetését.

A kántori feladatokra Rosenfeld Dániel, a kántorszak hallgatóját kértük fel, aki maximálisan teljesítette kijelent elvárásait. Köszönjük dr. Schörner Alfréd rektor úr, a Budapesti Zsidó Hitközség Szertartási Osztálya munkatársainak: Révné Lukács Ágnes, Szendyné Gárdos Marian és Gordon Gábor segítségét.

Szeptember 22-én a belülről felújított zsinagógában egyszerre köszön-

töttük az új évet és a szombatot. Paszternák Antal elnök, üdvözlő szavai után Oláh János foglalta össze Rosh Hashana jelentőségét. Ki kell emelnünk, hogy tatabányai és vérteskethelyi barátainkon kívül első ízben ünnepeltek velünk a tatai zsidó közösség tagjai Einhorn László vezetésével. Több évtized után ismét Komáromban köszöntötte az új évet Feuerlichné Holczer Ági Sydneyből, akinek egyben Erevkor volt a születésnapja is. A megható esti ima után, a Wallenstein Zoltán teremben rendeztünk kiddust és ünnepi vacsorát, melyen hagyományosan mézbe mártaikkal ezúttal kerek barcheszeket.

Szombat reggel kezdődött a Tanház a Menházban sorozatunk első része. Célunk az volt, hogy az ünnepek során három alkalommal mindenkinél legyen lehetősége alapvető dolgokat tanulni, megérteni az imák világából. A reggeli ima egyes részeit Oláh tanár úr bőséges magyarázatokkal láttá el.

A Paszternák család a nagymama, Paszternák Anna 95. születésnapja alkalmából kiddust adott, melyen felszolgálták az ünnepelt által készített barcheszeket is.

Vasárnap, az ünnep második napjának délutánján a Taslich szertartásra került sor, majd a délutáni ima hangszt el.

Egy hét elteltével Yom Kippur ünnepe köszöntött be, megérkezett városunkba a bázeli Izsák család, akik már hagyományosan Komáromban töltik a Nagyünnepeket egy részét.

(Folytatás a következő oldalon)

Faliújság rövid hírek

★ Adományok: David Weiss (Izrael), Hanák család (Párkány), Weisz József és neje (Izrael) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

★ FIGYELEM! Emelkedtek a Holokauszt túlélőinek az Or Chaim (Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége Szociális és Egészségügyi Központja) programból juttatható gyógyszer és egyéb támogatások. Az új lista a HH szerkesztőitől szerezhető be.

★ Pályázati támogatásokból nyomtatós és hangosító berendezés beszerzését kezdtük meg.

★ A Spitzer Béla Kiskönyvtár új imakönyvekkal gazdagodik október és november hónap folyamán, nyertes pályázatoknak köszönhetően.

★ A Menházon belüli szállítás megkönnyítésére kézi szállítókocsit vettünk.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk, ahhoz, hogy a komáromi zsidó közösség színvonalas programokat szervezhessen, újjáéledjen a vallási és a kulturális élet, felújíthassuk a MENHAZAT, megjelenheszen és eljusson Önhöz a HH, nem kevés anyagi forrás szükséges. Kérjük, hogy amenyiben módjában áll, támogassa céljaink elérését. Adományait előre is köszönjük!

Cím:

Židovská náboženská obec v Komárne

Bankunk címe:

Slovenská sporitelňa a.s. Palatínova 33, 94501 Komárno

Koronaszámla:

SK 0609000000000026384962

Devizaszámla:

SK 5909000000000027668967

Támogassa ön is a KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot!

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), főszerkesztő – séfredaktor: Paszternák Tamás (paszternak_t@hotmail.com), Paszternák András (paszti@ hotmail.com), **munkatársak** – spolupracovníci: Gál Juli (Budapest), Mgr. Piczek Ferenc, Ing. Kollár Gábor, **töredelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Katarína Potoková (Nitra), Vadász Magda (Budapest), Kornfeldová Nelly (Dunaszerdahely), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), **nyomtatás** – tlač: Silvester s.r.o., a **KZSH címe** – címa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: anachnu2002@hotmail.com, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** OÚ-OVVS/2003-5. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Könyvadomány Budapestről

Október 27-én megérkezett a Budapesti Zsidó Hitközség 1500 kötetes, elsősorban cseh és szlovák nyelvű könyvekből álló adománya, melyet részben a hitközségi iroda kibővített könyvtár részében helyeztünk el. Ezúton köszönjük Dr. Egri Oszkár úrnak az adomány ötletét, Müller Ferenc úrnak a szállítást.

Jubileumok

- ★ Októberben töltötte be 60. születésnapját dr. Novák Tamás a KZSH volt elnöke, városunk köziszteletben álló polgára. Tominak a zsinagóga születésnapján gratuláltunk nyilvánosan. További jó egészességet és boldog életet kívánunk! Bis 120!
- ★ A közelmúltban kerek jubileumot ünnepelt Oláh Imréne, Ica néni a komáromi református egyház kurátora, lapunk rendszeres olvasója, nyugalmazott gimnáziumi tanár. Ica néninek ezúton gratulálunk!
- ★ Október 23-án hétfőn a Mirjam nevet kapta a lágyfájatos zsinagógában Radnóti Zoltán rabbi és Verő Anikó elsőszülött kislánya. MAZL TOV!
- ★ 18. születésnapját ünnepelte Dianka Odrobináková, programjaink rendszeres látogatója. Gratulálunk!

Megemlékezések

- ★ Komáromban elhunyt hittestvérünk Klein Éva, akit a pozsonyi krematóriumban helyeztek örök nyugalomra. Emlékét örökre megőrizzük!
- ★ Jeruzsálemen temették el Klara Ben Moshet, aki a II. világháborúig Komáromban élt. Búcsúzik tőle a Paszternák család és a komáromi közösség.
- ★ Izraelben elhunyt olvasónk Rosenberg Mirjam. Emlékét örökre megőrizzük!

110 éves a Menház

(Folytatás az 1. oldalról)

A Béthakneszet helytörténeti pályázatok értékelését Paszternák András koordinátor vezette, a zsűri további tagjai Fritz Zsuzsanna, a budapesti Bálint Zsidó Közösségi Ház igazgatója, és Verő Tamás budai rabbik voltak (az értékelésről külön cikkben számolunk be). Paszternák Tamás köszönetet mondott a felújításban résztvevőknek és a MENHÁZ Napja szervezőinek.

Az avatónepség egyik fénypontra a bécsi Wiener Jüdischer Chor koncertje volt. Az 1989-ben alapított kórus először lépett fel városunkban. Az ismert dallamokat együtt énekelte a közönség a fellépőkkel.

Nem hiányozhatott a születésnapi torta sem. Az épületben működő cukrászda alkalmazottjai egy MENHÁZ alakú süteményt készítettek, melyből minden résztvevő kapott.

A rendezvényre a város számos közéleti személyisége, a dunaszerdahelyi, érsekújvári, galántai, párkányi, lévai, győri, budapesti és tatai zsidó közösségek tagjai is ellátogattak.

Az eseményre érkező kórus tagjai a délelőtt folyamán megtekintették Susanne és Péter Scheiner Emlékezések a jövőért - Zsidó Komáromban című 2001-ben készült dokumentumfilmjét, és megnézték a város nevezetességeit.

A nap a Joods Humanitair Fonds, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, az Illíyes Közalapítvány, Komárom városa, az Oktatási és Kulturális Minisztérium (Magyarország) és Nyitra megye Önkormányzatának támogatásával valósult meg.

Ezúton mondunk köszönetet mindenazonnak, akik jelenlétével emelték rendezvényünk színvonalát, köszönjük Daniela Kalmar (Bécs), Weiss Alíz, Paszternákné Kertész Zsuzsanna, Kollár Zoltán, Pasternák Antal, a Griff Biztonsági szolgálat és a Praliné Cukrászda munkatársainak közreműködését a nap sikeres lebonyolításában.

Nagyünnepek..

(Folytatás az előző oldalról)

Kinyílt a Frigyszekrény, körbevitték a Tórákat, majd elhangzott Kol Nidre imája. Másnap reggel a férfiak jöttek el a templomba, délután a Mazkir majd a Tóra-olvasás idejére a hölggyek is csatlakoztak hozzánk. A KZSH elnöke olvasta fel az elhunytak nevét. Hét órakor a hosszú sófár hang jelezte az ünnep és a böjt végét.

Felújítás a zsinagógnakban

Úgy érezzük, hogy az 5767. év kezdetén küldetésünket sikkerrel teljesítettük, határok nélküli minjent szerveztünk a régióban, a jövő csak a tagságon, az embereken múlik, mert nincs más út, mint eljönni és csatlakozni kezdeményezésünkhez, így vinni tovább a hagyományokat.

PT

Megjelent a Sátor 39. száma

Megjelent a budapesti MAZS Alapítvány Sátor hangos újságjának 39. száma, melynek anyagát Moldova Ágnes szerkesztő a Zsidó Kultúra Európai Napján Komáromban készítette. A kazettán megszólalnak a hitközség programkoordinátorain kívül a régió közösségeinek vezetői, hitközségünk tagjai, a meghívott előadók és jónéhányan a Kehreg díj kitüntetjei közül is jónéhányan. A kazetta kölcsönözhető a Spitzer Béla Kiskönyvtárból.

Jövőnk, ami összeköt – a régió oldala

Bét HaKneszet – a találkozás háza, a zsinagóga

A Komáromi Zsidó Hitközség MENHÁZ - Zsidó Kulturális és Közösségi Központja 2002 és 2004 után harmadik alkalommal hirdette meg helytörténeti pályázatát „Bét HaKneszet- a találkozás háza, a zsinagóga“ címmel, melynek értékelésére az ünnepség keretein belül került sor. A középiskolások és a felnőttek mellett idén az általános iskolák tanulói is bekapcsolódhattak a munkába.

A pályázat célja a mai Dél-Szlovákia (kiemelten a Komáromi járás), illetve Nyugat-Magyarország (Komárom-Esztergom megye) és a tágabb régió területén található települések zsidó vonatkozású emlékeinek feltárása volt.

A meghirdetett három téma körben 12 pályamunka érkezett. A felkért szakmai zsűri egy-egy első helyezett díjazott, és jutalomban részesített valamennyi pályázót.

Az első téma kör „A mi zsinagógánk, imaházunk“ címet viselte - ez egy rajzpályázat volt kicsiknek és nagyoknak. A munkák, melyek egy adott település zsidó vonatkozású épített örökségét mutatják be, tetszőleges technikával

készülhettek. A kategória első díját a zsűri Nagy György Ágnes és Agócs Petra, a hódmezővásárhelyi zsinagóga ablakát ábrázoló rajzának ítélte. Ők a helyi Tornyai János Általános Iskola 6. b osztályának tanulói. Felkészítő tanáruk: Sós Csabáné. A téma kör további résztvevői, akik jutalomban részesültek: Kőszegi Simon és Reich Juci, a budapesti Lauder Iskola és Selmezi Tóth Klára, a hódmezővásárhelyi Tornyai János Általános Iskola 5. a osztályos tanulói.

A második téma kör, mely az „Ebben a házban...“ címet viselte, a fellelhető emlékek alapján (községi krónika, archívumok, sajtó, személyes beszélgetések) egy-egy település zsidó vonatkozású épületeinek, temetőinek bemutatását tűzte ki célul. Első díjban részesült Száraz Enikő, aki megható munkájában a nagykéri zsidó közösség múltját hozta közelebb az olvasókhöz. Jutalmat kapott: Vach Klaudia, aki személyes beszélgetéseket is felhasználva az ógyallai zsidó hitközség emlékét idézte. A fényképekkel, statisztikai adatokkal kiegészített munkája pontos képet nyújt

a helyi közösségről. Pierzchala József munkája a Múlás koptatta emlék címmel Gömörország zsidó közösségeire emlékezik.

A harmadik téma kör a zsidó közösség napjainkban fellelhető emlékeit dolgozta fel „Ez maradt utánuk...“ címmel. Az általános iskolások közül első díjban részesült a budapesti Lauder Iskola negyedik tanulója Mandel Ármin Benjamin, a szegedi zsinagógáról összeállított munkájáért, melyet saját rajzával illusztrált. Jutalomban részesült az iskola további két tanulója, Sárdi Hanna és Csillag Marcell.

A középiskolások kategóriájában első díjat kapott az ipolysági gimnázium két diákja, Hammersmidt Éva és Krasznica Melinda, aik Ez maradt utánuk címmel a helyi közösség nyomába eredtek. Gyűjtőmunkájukban Tóth Tibor tanár úr volt segítségükre.

A Komáromi Zsidó Hitközség külön jutalomban részesítette Bagin Árpádot, aki az ógyallai felszámolt zsidó temetőről pár éve készített felvételeit bocsátotta mikromúzeumunk rendelkezésére.

PA

Szimchat Tora Érsekújvárott

A Nagyünnepek lezárása Szimchat Tora a Tóra örömjénepe hagyományosan az érsekújvári közösségebe szólította hittestvéreinket a régióból. Lang Tamás elnök üdvözlő szavai után Messinger úr és Saltzmann úr emlékeztek az ünnepre és a régi idők ünnepléseire. A chatanok - vőlegé-

nyek, akik bőséges asztalt terítettek, ezúttal a 2006-ban hatvanadik születésnapjukat ünneplő tagok voltak. A megjelentek már megtekinthették a zsinagóga csodálatos új kovácsoltvas kerítését. Ismét a régiós találkozások szép példáját láthattuk.

PT

Miroslav Hargaš evangélikus lelkész beiktatása

Kedves meghívásnak tehetünk eleget október 29-én, reggel. A komáromi evangélikus templomban beiktatták hivatalába dr. Miroslav Hargašt, városunk új evangélilus lelkészét. Megtisztelő volt a KZSH részére, hogy Komárom többi egyházával együtt közösséggünk is képviseltethette magát a rendezvényen. Az új lelkész az idei Mártírnapon személyesen megjelent temetőnkben, akkor elárulta, hogy Kassáról érkezik városunkba, ahol természetes volt az egyházak és felekezetek közötti jó együttműködés. Bízunk benne, hogy segítségével e téren Komáromban is változás áll majd be e téren. A KZSH üzenetét Pasternák Antal elnök olvasta fel. A rendezvényen jelen volt Ing. Weissová Alicia vezetőségi tag, Mgr. Picze Ferenc és Paszternák Tamás is.

PT

Rosh Hashana 5767 – Komárom

יום: נישת יקומים פני אוים ר'ינט בו לפלים לפדיות:
אנפֶד מאו לְשִׁפֵּט הוֹם בָּהּוֹן מַעֲשָׂה כָּל

כהרחב בצר: חקון למשפט ולדרות מנצר:
הראשון אדם בו נוצר וזכה חוק ולא נצר: זה מלין

*Kezdettől fogva ítéletre volt e nap
kitűzve, hogy minden napnak
cselekvéseit megvizsgálja.*

*Akik talpon állnak, odalépnek a
nagyekintetű Isten elé, hogy ügyüket
mérlegelvén mentse fel őket.*

*Az első ember alkotása e napra
esik, egyetlen parancsolatot kapott
ekkor, azt sem tartotta meg.*

*De Isten lón védője, kisegítvén
őt a szorultságóból.*

*Miért is e napot minden időkre ítélet
napjául tűzte ki.[1]*

első napján, a muszáf imában.

Hangzik el ismét holnap, ros hasana: יְמֵי הַחֲדָשָׁה - Ítélet napja. Az ítélet napja van ma, és mégis ünnepnap. A ros hasana napjai ünnepnapok, mert reméljük, hisszük és várjuk, hogy ünneppé lesznek e napok mindenjáunknak, mert megbocsátja az Ö.való elmúlt évi vétkeinket, bűneinket és tisztán léphetünk az 5767. zsinagogai esztendőbe. Hiszünk I.tenben, hiszünk az ő kegyelmében, vétkeinket, bűneinket megbocsátó szándékában. "...מִמְעֻמְקִים קָרְאָתָךְ" -mondtuk és mondjuk majd a zsoltárban. „A mélységből kiáltok hozzád Uram! Uram, hallgasd meg szavam; legyenek fülei figyelmesek könyörgő szavamra! Ha a bűnököt számon tartod, Uram: kicsoda maradhat meg? Hiszen nálad van a bűnbocsátás, hogy féljenek téged! Lelkem vár az Úrra, várja az én lelkem és bízom az ő igéretében. Várja lelkem az I.tent, jobban, mint az őrök a reggelt, az őrök a reggelt. Bízzál Izrael az I.tenben, mert nála van a kegyelem és nála van a szabadítás! És megszabadítja Izraelt minden bűnétől!” -eddig a zsoltár.[2] E zsoltárban világosan fejeződik ki I.ten bűnöket megbocsátó készsége, e mondatokban a hangsúly az I.ten iránti bizakodáson, bizalmon van.. Két sírő szemre emlékeztet e zsoltár, ez az imádság. Az egyik síró szem a vétkek, a bűnök miatt érzett bánkódástól; míg a másik síró szem a végtelen irgalma I.tenbe való „elmerüléstől”, a legfelső erő felismerésétől és önnön magunk esendő voltának „megélésétől” köny-

nyezik. A mélység és a magasság közé feszített ív, magának az őrök emberi létnak a drámája. Nagyszerűen illik e zsoltár a ros hasana liturgiájába, hiszen alapja a bűnbánat, csúcsán pedig az I.ten-i megbocsátás. Az I.ten-i megbocsátás, melyet e napokban is kérünk és remélünk. Jó ez a mai nap, ünnepnap e mai nap! Az az év ünnepeit ünnepről szólunk ma egy kicsit bővebben, engedelmükkel. A Tóra két körbe sorolja: a három zarándokünnepek, és a két bűnbánó ünnep. A zarándokünnepek a természet változásaihoz, megnyilvánulásaihoz kötődnek, ahhoz az ősznek a tavasznak, sávuot a nyárnak, míg a szukot kapcsolódnak. Pessah napjaiban nem a és a jom kipur ünnepe. A két bűnbánó ünnepben, a ros hasana természet változásai, megnyilvánulásai, hanem lelkünk, az emberi lélek érzései szólalnak meg: a bűntudat és a megszabadulás vágya, a megtérés óhaja és a megbocsátás reménye. A három zarándokünnepek a természethez való kötődés mellett történelmi eseményeket is felidéz. Pessah - az egyiptomi kivonulásnak, a megszabadulásnak, a szabadságnak; sávuot - a Szináj-hegynél elhangzott kinyilatkoztatásnak, a mindmáig érvényes törvények I.ten általi átadásának; szukot - a vándorlásnak, a bolyongásnak, az I.ten gondoskodásának az ünnepe. A két bűnbánó ünnep független konkrét eseményektől és bizonyos mértékben független magától a zsidóságtól is, hiszen ezen ünnepi napokban az egyetemes emberiség idők felteti vágyai, álmai élnek. Vágyai, álmai I.ten előjövendő világuralmáról, a békéről, a gonoszság elmúlásáról, az igazság és az igazak végső győzelméről. A három zarándokünnepek a közössége, a két bűnbánó ünnep az egyéné. A három zarándokünnepek a múltba néz, a két bűnbánó ünnep az előjövendőbe tekint, azok a jövőt váró reménykedés napjai. A három zarándokünnepek a zsidó történelem dicső napjait idézi, a két bűnbánó ünnep középpontja az ember, az emberiség. Amint szövegében különbözött ima lényegében csak a főimádság hallhattuk, a mai esti a szokásos esti imától. Ünnepeink jelentőséget, eszméit, mondandóit, tanításait általában a smóne eszrének, a főimá-

ságuk az éppen aktuális ünnepen mondott betoldásai világítják meg igazán. Különösen ilyenek a bűnbánó ünnepekben mondott betoldások. Ezek egyike így hangzott: "...לְכָל-מִשְׁנָה..." - "ובכן תן פחרך" - „Terjeszd ki hát a féléelmet Ö.való I.tenünk minden alkotásodra, a rettegést mindenre, mit teremtettél. Hadd remegjen előtted minden műved, boruljon le minden teremtett lélek, hadd gyűljenek minden egy csoportba, hogy szívvel-lélekkel teljesítsék akaratodat (...) ... מלך - Dicsőségen uralkodj az egész világon, és emelkedj a földkerekség fölé magasztosságodban, jelenj meg végtelen hatalmad fenségében birodalmad, a minden összes lakója előtt, hadd tudja minden műved, hogy Te alkottad, értse meg minden teremtmény, hogy Te teremtettek; hadd mondja minden, akiben lehelet van: Az Ö.való, Izrael I.tene az Úr, és uralma mindenre kiterjed.”[3] Tiszta Hitközség! Különleges ember a zsidó ember! Az esztendő legszentebb napjaiban, az I.ten-i közel-ség csúcsán nem csak önmagára gondol a zsidó ember. Az egyetemes emberiségre is gondol és érte is fohászkodik. Mert mit kérünk I.tentől? Nem kizárálag önmagunknak kérünk bő termést, vagy gázdaságot, jólétet, hanem ennélfogva sokkalta szerényebb, de mégis sokkalta nagyobb dolgot kérünk: az I.tenfelelem szellemének világuralmát kérjük. Ez az imabetoldás is kifejezi a zsidó ember azon hitét, hogyha egyeszer az I.ten-i erkölcs szellemének leküzdje, legyőzi az erőszakot, akkor nincs már szükség semmi extra áldásra, különleges, I.teni segítségre, mert akkor egy földi paradicsom lesz az emberiség élete. Vajh ez bekövetkezne az előtünk álló 5767. esztendőben, vagy az azt követőkben! Áldást kérek mindenjájátokra, felidézvén a smóne eszré, a főimádság szavait: "...וְתָקֹה שָׁבָה לְרוֹרִישׁ..." - "...adj megbecsülést népednek, tiszteletet barátaidnak és jó reménységet a téged keresőknek...”[4] Bízzunk a jó végzésben és reméljük, hogy meghallgatja az Ö.való fohászunkat: „Hozz békét, jólétet, áldást, kegyet, szeretetet és irlamat reánk és néped, Izrael egészére!

(Folytatás a következő oldalon)

Kile Kaleidoszkóp

Az Eötvös utca 9. hírei

Június óta koordináltam az Eötvös utca 9. lakóház ügyeit. Feladatom első része novemberben lezárul. Lakóháznak különleges helyzetbe került májusban, a bérők jelentős része elhalálozott, köztük az utolsó Holokauszt túlélők. A vezetőség úgy határozott, hogy az ingatlan hosszútávon a hitközség tulajdonában marad. A bérleti díjak rendezése után a ház folyamatos felújítása mellett a bevétel jelentős részét temetőnk rendben tartására fogjuk fordítani. Valamennyi régi lakával új bérleti szerződést kötöttünk az eddigiéknél magasabb díjért, az üres lakásokat pedig bérbe adtuk.

Az Eötvös u. 9. bérleti díjának rendezésével egyidejűleg megemeltük a MENHÁZ üzlethelyiségeinek bérleti díját is, itt a bérők változatlanok.

Az Eötvös utca 9. bérői a változások után:

Alagsor:

Jozef Šagát (szülei elhalálozása után tovább bérli a lakást).

Ján Stanko - kárpitos vállalkozó (Jozef Hatossal a bérleti szerződés megszűnt).

Földszint:

Dr. Králik Zsuzsanna és Králik Róbert (régi bérők),

Lichtblau Ester és unokája **Lichtblau Richárd** (régi bérők).

Gyertyagyújtások

2006. november 25. B:15:42 K:16:50

2006. december 2. B:15:37 K:16:46

2006. december 9. B:15:35 K:16:45

2006. december 16. B:15:35 K:16:45

(Gy – gyertyagyújtás ideje, K – ünnep kimenetelének ideje, szombat este)

Boldog születésnapot!

Októberben ünnepel:

Fekete Magda, Löwinger Blanka, Mesinger Sándor, Ing. Ádler Péter, Ing. Weissová Alica, JUDr. Novák Tamás, Milesova Jelizaveta Samulinovna

Novemberben ünnepel:
Kollár Zoltán, Ing. Pasternák Antal

Ros Hashana 5767

(Folytatás az előző oldalról)

Az élet, az áldás, a békesség és a jó megélhetés könyvében említésünk meg és jegyezzessünk be, mi és egész néped, Izrael háza, színed előtt, jó életre és békére!"^[5] Így legyen! Ámen!

Oláh János

Országos Rabbiképző- Zsidó Egyetem, egyetemi docens

[1] In: Mákzor. Imádságos könyv az év minden napjára. Ros-hásson-ünnep első napjára. Ford.: Schön József. (Schlesinger J. - Budapest, 1902. 172-173. old.)

[2] Zsoltárok CXXX.

[3] In: Mákzor. Imádságos könyv az év minden napjára. Ros-hásson-ünnep első napjára. Ford.: Schön József. (Schlesinger J. - Budapest, 1902. 37 és 41. old.)

[4] In: Mákzor. Imádságos könyv az év minden napjára. Ros-hásson-ünnep első napjára. Ford.: Schön József. (Schlesinger J. - Budapest, 1902. 88. old.)

[5] Uo. 44. old.

Nyertes pályázatok, támogatások

Az 5767. évi Nagyünnepeket a JOINT szlovákiai képviselete 500 USD-val támogatja. Komárom Városa a szociális alapból 5000 SKK dotációt szavazott meg a MICVE - jótétemény napja programra.

A budapesti Oktatási és Kulturális Minisztérium 100 000 Ft támogatást hagyott jóvá a 110 éves a Menház programra.

A KZSH további 6 pályázatot nyújtott be októberben, ezek eredményéről fontosan olvashatnak majd a HH hasábjain.

Temetői hírek

❖ November 1-jén befejeződött a temető 2006. évi karbantartása, a sírápolás 2007 márciusától folytatódik.

❖ Elkészültek a temetői lakás tervrajzai, az elektromos áram és a víz újbóli bevezetését követően október közepén ismét munkához láttak az építők, hogy mihamarabb elkészülhessen a teljesen felújított lakrész.

PT

A zsidó otthon – a család oldala

Nagymegyertől Givatayimig – 10. rész

Zöldmáli otthon és szervezés

Az otthon tágas pincéje ebédlőszobának volt berendezve. Ott itták meg a fiúk a reggeli teájukat, valamit hozzáharapva, és ott fogyasztották el a vacsorájukat, amit egy közeli vendéglobból hoztak kondrókban. A péntek esti, ünnepi vacsora után, az igazgató, Hori, heti előadása következett. Ez vallási jellegű volt és a Tórának a heti Szídrájával foglalkozott. A Tóra, ugyanis, ötven egynéhány szakkaszra, Szidrára, van osztva, amelyekből, szombatonként, a zsinagogában egyet-egyet olvasnak fel. Az előadások végén Hori mindenhangsúlyozta a levonandó tanulságot. A személyzet nem volt köteles részt venni ezeken az előadásokon, de szerettük hallgatni bölcs és nívós magyarázatait, mestérien felépített beszédében. Egy alkalommal, az előadás végén szót kértem és az előadó engedélyét egy magyarázatának „kiegészítésére”. Meglepődve és nagyon figyelmesen hallgatta a véleményemet, amit, köszönnettel el is fogadott. Ez egy példátlan precedens volt, hogy a személyzet „kijavítssa”, amit az igazgató úr mondott! Láttam és hallottam, hogyan súgtak össze a fiúk, tágra nyitott szemekkel. Miután a hallgatóság szétoszlott, Hori meghívott az irodájába és csodálkozva kérdezte, hogy honnan vettettem az ötletet, amit „olyan meggyőzően” adtam elő. Mit is tanultam, stb. Eddig nem sok szót váltottunk, a formális megismerkedések kívül és nem volt semmilyen személyes ismerete rólunk. Ezért bizonyos formában, sajnálkozását is kiifejezte. Ezzel az alkalommal érdeklődött, honnan jöt-

tem, mivel foglalkoztam eddig. Végül, örömmel állapította meg, hogy van kivel elbeszélgetni a napi teendőkön felül. Ami nem kevésbé fontos volt számunkra, hogy a fiúk is, valahogyan nagyobb tiszteettel viseltettek irántunk, mint azelőtt, amíg csak a bizalmukat élveztük.

Ahogy kitavasztottam, a hétfégi szabadnapokon a fiúk focimérkőzéseket rendeztek az otthon tágas, hatalmas udvarán. Ilyenkor megkértek, hogy vállaljam a bírószerepet, amit szívesen tettek, sőt néha beálltam egyik-másik csapatba (ahogy azt egykor tanítóm is tette). Ezt a fiúk nagyon érték. Az udvar egy kissé lankás volt és nehéz volt „felfelé” játszani. Meséltem nekik, hogy mi a barátainkkal vasárnaponként kijárunk a budai hegyekbe és az ottani erdőkben, minden találunk szép tisztásokat, ahol sokkal könnyebb lenne játszani. Így kezdődtek heti kirándulásaink Budára. Rachel, Cipi és Lea (aki nemrég csatlakozott hozzánk, mint utánpótlás, csinos, jóindulatú és csupa szív lányok voltak) előkészítették az útravalót és a kirándulások még fokozták a otthon kellemes lékgörét és meghittségét.

A futball mérkőzés szünetében és az utána való pihenőben, míg a fiúk jó étvágylal fogyasztották az ízletes szendvicseket, amit a lányok készítettek, körben ülve csevegtünk a minden napi problémákról. Óvatosan áttereltem a beszélgetés tárgyát magaviseleti kérdésekre, majd elfogadott előíletekre és babonákra. Legtöbbjük távoli falvakból és kisvárosokból jött, ahol sok ilyesmit szívott magába, mielőtt a

nagyvárosba került. Magyaráztam nekik, hogy milyen oktalanok ezek a hitek. Szavaimnak nagy súlyt adott az a péntek esti felszólalásom. Ezután az elkerülhetetlen zsidókérdésre került sor. Mi annak a gyökere? Van-e megoldás? Meséltem Palesztináról és az ott élő „új zsidó típusról”, aki homloka verejtékelével keresi meg a kenyérét, az új életformáról, a kibucról, a „chalucokról” (pionírok, úttörők), akik földműveléssel foglalkoznak és ez az ideáljuk. Persze, ezek a beszélgetések sok kirán-duláson folytatódak.

A fiúk hajlandók voltak lemondani az eredetileg tervezett labdajátékról, hogy több időnk legyen a beszélgetésre. Ezeknek a természetes folytatása és tanulsága a mi mozgalmunk volt, amely erre az életformára neveli és készíti elő fiatal tagjait. Míg Cipi a fiatalabbakkal „társalgott”, én a nagyobbakkal „szórakoztam”. A nyár végén a fiúk elhatározták, hogy csatlakoznak a mozgalomhoz. Ezt egy nagyon ünnepélyes szertartás keretében hajtottuk végre. A megszokott tisztásunkon megjelent az országos vezetőség két tagja, Hermann Uri és Ádler Nesser, akik az új csatlakozókat formálisan felvették a mozgalomba.

Mivel a cionista tevékenység, főleg pedig az ifjúsági mozgalmaké, tiltott volt Magyarországon, erről az egész fejleményről nem volt szabad az igazgatónak sem tudni, mert a hitközségi intézmény és az OMZSA nem tűrtek semmilyen cionista szervezkedést, vagy tevékenységet intézeteikben. A felemelő szertartásból hazajövet, nagy volt a lelkesedés a gyerekek között. Otthon Hori invitált bennünket az irodájába. Nagyon komoly, szigorú

arccal fogadott és azonnal a tárgya tért. Tudomására juttatt, mondta, hogy mi a háta mögött cionista szervezőmunkát folytatunk, amit minden törvény, minden szabály tiltanak. Ezzel súlyosan veszélyeztetjük a munkahelyünket és talán, az egész intézet léttét. Sápadtan próbáltam magyarázni, hogy mi a gyerekekkel beszélgettünk, mindenféléről és főleg játszunk a szabad természetben. Hori megtörte a kínos csendet, hangos kacagásba törve: „Ne ijedjetek meg, csak tréfáltam. Az igazság az, hogy, míg ti a gyerekeket szerveztétek, Lea ennek 'főzött meg'. Csak folytassátok áldásos munkát, de óvatosan, hogy ne szívárogjon ki semmi.” Lea vele nevetett, mi is felszabadtan csatlakoztunk és boldogok voltunk.

Sikerünk teljes volt. Nem csak a fiúkat szerveztük be a mozgalomba, hanem az igazgató is csatlakozott kezdeményezésünkhez. A fiúk nem kóboroltak többé munka után a város utcáin. Volt miért hazasietni, kerestek alkalmat még beszélgetni, kérdezni és több magyarázatot kapni. Mi kezdtettől fogva követeltük tőlük, hogy az otthon fegyelmét, szigorún tartásukat, hogy ügyeljenek a rendre szobáikban, vessek be ágyukat, mielőtt elmennek. A heti ügyeletesek ki is söpörték a szobákat.

Az egész lékgör megváltott az otthonban, amit Hori is örömmel vett tudomásul. Ezt a javunkra könyvelte el, az eszme a javára, amit képviseltünk. A fiúk közül, soknak a mozgalom mentette meg az életét a későbbi tragikus fejlemények idején. A túlélők nagy része itt él Izraelben, kibucban és érdeklődéssel kíséri a sorozatot.

**Weisz Jehosua
Givatayim, Izrael**

Macesz Maci és Sófár Süni kalandjai avagy az ifjúság oldala

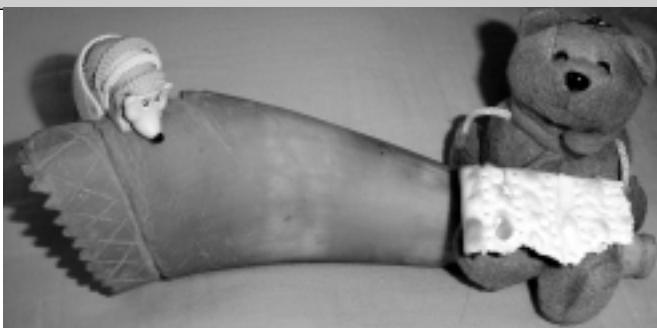
Esküvő Kassán

A Kassai Zsidó Hitközségen az 1989-es rendszerváltás után a napokban került sor a harmadik zsidó esküvőre. A Chüpét a közösség Krmanova utcai épületénél állították fel. A szeptember 21-én megtartott esküvőn Dr. Kolín Ivan és Dr. Kolín Viera lánya, Zsuzsanna ment férjhez egy izraeli fiatalembertől Lion ben Simonhoz, aki Kassán az egyetemen végezte a tanulmányait.

A vőlegény szefárd zsidó, és így az esküvői szertartást nem udvaron, hanem bent a zsinagógában tartották. A fiatal párt Yoshi Steiner cassai rabbi adta össze.

Mazal tov!

Kende F. Csaba

Holocaust emléknap az Ipolysági Magyar Tanítási Nyelvű Gimnáziumban

Már negyedik éve, hogy szeptember elején szlovákiai Holocaust emléknapján az Ipolysági Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium diákjai megemlékeznek a történelem - történelmi legszörnyűbb eseményéről : a Holocaustról.

Az első osztályban interaktív óra keretén belül foglaltak össze a diákok ismereteit a zsidóságról, a zsidó vallásról, kultúráról, szokásokról valamint magáról a Holocaustról. Az órán nagy hangsúly fektetettük az egymás iránti tolerancia, a másság tiszteletének fontosságára. Ezután egy videófilmet tekintettünk meg Izraelről, s az emlékezést zenehallgatással ill. daltanulással (Hevenu Shalom Aleichem) zártuk.

A második osztályban a diákok rendhagyó történelemről ismerkedtek meg a szlovákiai és magyarországi zsidóság 1942-es ill. 1944-es kálváriájával jellemzően a Holocaust előzményeit. Külön fejezetben foglalkoztunk az Ipolyság és környéke mintegy 1200 zsidó polgárának helyzetével és tragédiájával. Ezt követően került levetítésre A táborok emlékezete című amerikai dokumentumfilm. A film megtekintése után sokakban megfogalmazódott a kérdés : hogyan és miért törtéhetett meg minden?

A harmadik évfolyamban az emlékezés angol nyelven folyt. A diákok angol nyelvű előadást hallgattak meg a Holocaustról, amelyről a történelemről már beszéltek. Ezután egy auschwitzi haláltábort túlélő visszaemlékezéseit olvasták és elemezték. Az emlékezést egy 30 perces angol nyelvű dokumentumfilm zárt. Három túlélő mondta el megrázó történetét a táborok borzalmairól. A diákoknak a film kapcsán előkészített kérdésekre kellett válaszolniuk. A vetítést követően mindenzt megbeszéltek, s levontuk a tanulságot: nem szabad megengedni, hogy minden meg egyszer megismétlődjön.

Hadd említsem meg, hogy diákjaink minden évben bekapsolódnak az "Eltűnt szomszédaink - elfejtett történelem" című nemzetközi pályázatba, amelyet Szlovákiában a Milan Šimečka Alapítvány hirdet meg azzal a céllal, hogy ösztönözze és bekapsolja a középiskolásokat szűkebb régiójuk zsidó emlékeinek felkutatására, a helyi Holocaustok történetének megírására. 2004-ben Filip Mónika „Az élet értéke" című esszéje országos első helyezést ért el, tavaly pedig Pölös Vendel "60 éve történt" című munkáját is kitűnőre értékeltek.

Úgy hiszem, méltóképpen emlékezünk az ártatlanul meggyilkolt zsidó polgártársainakra, ez egyben erkölcsi kötelességünk. Tisztelet emléküknek! Shalom!

Tóth Tibor történelemtanár

Megjelent a Pedagógusfórum 2006. október havi számában.

Holokauszt emléknap Nagymegyeren

Negyedik éve minden tanév őszén rendeznek Holokauszt megemlékezést Nagymegyeren a helyi Gimnáziumban és Kereskedelmi Akadémián. Az események lelke Varga László történelemtanár. Október harmadik hete a Soá jegyében telt, a diákok ellátogattak a helyi zsidó temetőbe, készültek az emléknapról. A programot Ing. Végh Zsuzsanna az iskola igazgatója nyitotta meg. 20-án, pénteken 140 diáks résztelvélyen szlovák és ma-

gyar nyelven emlékeztünk, utaztunk vissza a 40-es évek Nagymegyerébe, ahol a tanulók megismerkedhettek a zsidó ünnepekkel, a zsidó közösség épületeivel és történelmi nagy pillanataival. A lezárásra, a megemlékezésre a folyosón került sor. Köszönet a megemlékezésben segítő madrichoknak Zuzka Kizákovának (Pozsony-Galánta), Horváth Irmának (Budapest) és Nagy Ákosnak (Budapest).

PT

Segítőink a nagymegyeri emléknapon: Nagy Ákos, Zuzka Kizáková és Horváth Irma

Oláh János beszéde Kol nidre estéjén a komáromi zsinagógában

Jom kipur napja van ma. Jom kipur az elők és a holtak találkozásának napja. A jom kipur nem történeti és nem természeti ünnep, a jom kipur emberi ünnep. Holnap, meglemlékezünk elhunyt szeretteinkről, halottainkról, újra velünk lesznek a halott szülők, családtagok. Ezt a szertartást, a mázkirt, a búnabónapok utolsóján is megtartjuk a 3 zarándokünnep mellett. A megholtakra való emlékezés nemcsak a múlt tiszteletét kell hogy jelentse, hanem az ősök, elődeink örökségének folytatását is. Külön meglemlítjük majd vértanúinkat és a soá, a holokauszt áldozatait. E napon felsoroljuk a Bár-Kohbá fele felkelés tíz vértanújának nevét, kiket a rómaiak végeztek ki. Élükön a legendás rabbi Ákivá áll. Róla szól az alábbi talmudi történet: „Mestereink tanították: Egy-szer úgy rendelkezett a gonosz hatalom (Római Birodalom), hogy ne foglalkozzon Izrael a Tórával. Jött Páposz, Jehuda fia és rabbi Ákivát úgy találta, hogy nagy gyülekezetet gyűjtött össze és a Tórával foglalkozott. Kérdezte tőle: Ákivá, te nem félsz a hatalomtól? Ákivá válaszolt: Mondok neked egy példát, hogy mihez hasonló a dolog. - Egy róka járt a folyó partján és látta a halakat, amint összegyűlnek egy helyen, majd egy más helyen. Kérdezte tőlük: Mi elől menekültök ti? Mondták neki: A hálók elől, amelyeket az ember fiai vetnek ránk. Szólt a róka: Gyertek ki a száraz(földre) és lakunk együtt én és ti, ahogyan az én őseim a ti őseikkel. Így válaszoltak a halak: Te vagy akinek azt mondják, hogy okos? Nem vagy te okos, hanem buta vagy te! Ha életünk helyén mi félünk, mennyivel inkább félhetünk halálunk helyén! - Ez a helyzet velünk is! -mondta rabbi Ákivá. Ha mi most ülünk és foglalkozunk a Tórával, ami írja: „Mert ez életed és napjaid hosszúsága¹, mennyivel inkább így van ez ha meggyünk és elszakítjuk magunkat attól!²

E példázatban megtaláljuk a zsidóság történelmét, a „zsidó sorsot.” Mert hol van a mi „életünk helye”? Életünk helye az, amibe beleszülettünk, tőlünk függetlenül. Aki beleszületett a zsidóságba, annak elnie kell ezt az életet, e léte! Nem lehet elmenekülni előle, csak úgy kiugrani a „szárazföldre”! Hiú ábránd és végzetes tévedés ez! Ha a zsi-

dó ember ideig-óráig tudja is függetleníteni magát az ősök, az elődök emléktől, ha már majd minden feledett, akkor mindig lesz valami/valaki, ki emlékezeti erre. A zsidóságot, zsidóságát meg kell „élnie” mindenkinék, ki zsidónak született! És e zsidósághoz hozzáortozik Isten létének elismerése és az Ő általa adott törvények megtartása, betartása. A zsidóság hite szerint, ha vétkezett az ember Teremtője ellen, ha követte el a bűnöket ellene, van egy nap: jom kipur napja, mikor az Ö. való megbocsátja az ellene elkövetett vétkeket, bűnöket. "...ךְיְהוָה שֶׁרֶאֵל מֶה יְהוָה..."³ - „És most, ó Izrael, mit kíván az Ö. való, a te I.tened tőled...?”⁴ - kérdezi a Tóra. Választást kíván tőlünk! Az ember, emberi mivoltából következően, szabad akarattal rendelkezik, hiszen csak ekként lehet felelős tetteiért. Van választási lehetősége!

"...ךְיְהוָה וּבְחִרְתָּה לֹעֲנָה אַפָּה וּוּרְעָה הַחַיִּים וְמִמְּוֹתָה נָתָן לְפָנֶיךָ תְּבִרְכָה..." - „Eléd tettem az életet és a halált, az áldást és az átköt. Válaszd tehát az életet, hogy éljél, éljél te és az utódod!”⁵ Mindnyájan az életet és az áldást akarjuk választani, de ha az életünk során bűnt követtünk el, akkor e bűnök elválasztanak Istenetől, ki bűntelen. A Tóra azonban azonban megmutatja a kiútat! Megírja, hogy hogyan élien az ember, megírja hogy mire törekedjék az ember! „...szeresd Ót és szolgáld az Ö. valót, a te I.tenedet egész szíveddel és egész lelkeddel; megörizvén az Ö. való parancsolatait és törvényeit...”⁶ Mi, emberek, a szabad akarattal rendelkező emberek, legtöbbször úgy véljük, hogy nem tudjuk megtartani „parancsolatait és törvényeit”.

Pedig nem így van! „Mert e parancsok, amiket megparancsoltam nektek, nem emberfelettesek és nem elérhetetlenek számmodra. Nincsenek az égben, hogy mondhatszának: Ki szállna fel az égre, hogy lehozza nekünk, hogy teljesítessük. A tengeren túl sincs, hogy mondanád: Ki kellne át a tengeren, hogy elhozza nekünk (...) közeli számmodra az isteni ige, ajkádon és szívedben van és megtarthatód...”⁷ – adjon meg a választ a Tóra. Igen, az ajkainkon, a mondatainkban, az imáinkban és a szívedben, a szívedben van, ahol hagyományunk szerint a gondolatok

rejtőznek. A gondolatok, az elhatározások, melyek tetteinket irányítják. Ha rosszat, ha helytelen cselekedtünk, akkor bűnt követtünk el. A bűnök, bűneink megbocsátására, az engesztelésre rendeltetett e nap, a jom kipur napja. De nem mechanikusan, nem automatikusan! Tenni kell érte, önmagunknak kell tenni érte! Önök-Ti már tettetek érte, hiszen itt vagytok a zsinagógában, itt vagytok e zsidó közösségen, és imádkoztatok, imádkoztok. A Bár-Kohbá felkelés utáni megtorlás tíz vértanúja között volt rabbi Hániná ben Trádjón is. Őt, mivel a tiltás ellenére Tórat tanított, egy Tóra-tekerzsbe göngyölték, majd meggyűjtötték azt. Kínai közepekként szólt: „Nézzétek! A pergamen ég, de a betűk tovaszálannak.”⁸ A betűk éltek. - A betűk élnek. A betűk összeállnak szavakká, a szavak mondatokká.

A Tórat évezredeken keresztül nem tudták megsemmisíteni, sokszor elégették, de a betűket nem tudták elpusztítani. Nekünk, a mai nemzedékeknek addig van létjogosultságunk, amíg „visszük” és őrizzük a betűket, amíg értjük a Tóra, az Ö. való I.ten szavát, szavait, mondatait. A zsidóságnak ez az egyik hivatása, rendeltetése. Amíg ezt vallja, amíg ezt vállalja és cselekszi, nem tűnhet el a történelem színpadáról. Egy sírkövön, amely a római korból származik, egy zsidó gyermek menórát tart a kezében. Legyen nekünk is, mindenjáronknak a kezében menóra, hogy megvilágítsuk vele műltunkat, világítsuk meg jelen útunkat magunknak és környezetünknek, és mutassunk útba igazító fényt a jövendőnek. Adjon ehhez elég erőt, időt és egészséget mindenjáronknak az Ö. való!

Oláh János
Országos Rabbiképző-
Zsidó Egyetem
egyetemi docens

¹ M.V. XXX,20.

² Talmud, Bráhot, 61b.

³ M.V. X,12.

⁴ M.V. XXX,19.

⁵ M.V. X,12-13.

⁶ M.V. XXX,12-13.

⁷ Talmud, Avodá zará 18a.

Pamätný deň Holokaustu vo Veľkom Mederi

Už štvrtý rok, vždy na jeseň usporiadala miestne Gymnázium a Obchodná akadémia pamätný deň Holokaustu vo Veľkom Mederi. Dušou celého podujatia je profesor dejepisu Ladislav Varga. Tretí októbrový týždeň prešiel v známkach Šoa, študenti boli na miestnom židovskom cintoríne, pripravovali sa na pamätný deň. Program otvorila riaditeľka školy pani Ing. Zuzana Véghová. V piatok 20. októbra bolo prítomných 140 študentov, v spomien-

kach - tak v slovenčine ako aj v madarcíne - sme sa vracali do obdobia 40-tich rokov minulého storočia Veľkého Medera. Žiaci mali možnosť spoznať židovské sviatky, židovské pamiatky architektúry a aj našu história. Na záver sme sa všetci stretli na chodbe školy, kde sa uskutočnila spomenková oslava. Vďaka patrí madrichom Zuzke Kizákovvej (Bratislava - Galanta), Irme Horváth a Ákosovi Nagyovi z Budapešti.

PT

Uvedenie zborového farára evanjelickej cirkvi Dr. Miroslava Hargaša

Obdržali sme milé pozvanie na 29. októbra do evanjelického kostola v Komárne, kde sa uskutočnila posväcka nového zborového farára nášho mesta Dr. Miroslava Hargaša. Je veľkou pocitou pre nás, že sme spolu s ostatnými cirkvami pôsobiacimi v našom meste mohli zastupovať našu komunitu. Nový zborový farár bol osobne prítomný v cintoríne na spomienke martýrov, kde nám už vtedy povedal,

že prichádza z Košíc, kde je samozrejmým to, že je dobrá spolupráca medzi jednotlivými cirkevnými komunitami. Veríme tomu, že jeho pomocou nastane v tejto oblasti zmena aj v Komárne. Odkaz našej náboženskej obce prednesol náš predseda Ing. Anton Pasternák. Na uvedení bola prítomná aj členka nášho vedenia Ing. Alena Weissová.

PT

Jubileá

- ★ V októbri oslávilo svoje 60. narodeniny JUDr. Vojtech Novák, bývalý predseda ŽNO. Tomimu prajeme veľa zdravia a šťastia. Bis 120!
- ★ Okrúhle jubileum oslavila pani Ilona Oláh, kurátorka Ref. cirkvi v Komárne,

naša stála čitatelka. Gratulujeme!

- ★ 23.10. dostala meno Mirjam prvá dcéra rabína Zoltána Radnotího a Anikó Verő v Budapešti. MAZL TOV!

/p/

Spomínanie

- ★ V Komárne zomrela členka našej ŽNO Eva Kleinová. Rozlúčka s ňou bola v bratislavskom krematóriu.
- ★ V Jeruzaleme bola pochovaná pani Klara Ben Moshe, ktorá žila pred Holocaustom v Komárne.

rod. Paszternák a ŽNO Komárno

Svadba v Košiciach

V Židovskej náboženskej obci v Košiciach usporiadali po nežnej revolúcii treťiu židovskú svadbu. Stánek - chupa postavili v budove komunity na Krmanovej ulici. Svadba bola 21. septembra, MUDr. Ivan Kolín a MUDr. Viera Kolínová vydávali svoju dcéru

Zuzanu, ženich je z Izraelu - Lion ben Simon, ktorý študoval v Košiciach.

Ženich je sfardský žid, a preto obrad neboli na dvore, a preto sa, pod vedením košického rabína Yoshi Steinera uskutoční v synagóge. Mazel Tov!

Kende F. Csaba

Sviatok Simchat Tóra v Nových Zámkoch

Koniec Veľkých sviatkov, oslavy Simchat Tora - radostné sviatky už tradične oslavujeme spolu, všetci z regiónu v Nových Zámkoch. Po úvodných slovách predsedu Tomáša Langa prehovorili páni Messinger a Saltzmann, spominali na sviatky a na staré časy. Chatani - snúbenci Tóry boli šesdesiat-

nici, tí ktorí oslavovali svoje 60. narodeniny v tomto roku a ktorí nás vítali s bohatými prestretými stolmi. Návštěvníci mali možnosť si pozrieť nový plot, vyrobený z kovaného železa. Opäť sa nám naskytol pekný príklad regionálneho stretnutia.

PT

Knihy z Budapešti

27. 10. sme obdržali 1500 kusov českých a slovenských kníh, dar od ŽNO v Budapešti. Časť daru bola umiestnená v novovytvorenej knižničnej časti kancelárie ŽNO. Ďakujeme pánovi Dr. Oszkárovi Egrimu za nápad a Ferencovi Müllerovi za dovoz.

Deň Menházu

Židovská náboženská obec v Komárne usporiadala dňa 29. októbra 2006 slávnosť z príležitosti obnovenia jedinej zachovanej synagógy v našom meste a budovy Menház-u (Útulku). Pred 110 rokmi, v októbri 1896 sa uskutočnilo slávostné otvorenie malej ortodoxnej synagógy a budovy, v ktorej v tom čase bolo zabezpečené ubytovanie pre deväť chudobných súverencov. Stavebné práce sa začali v roku 1895 na podnet vtedajšieho predsedu Dobročinného spolku komárňanských židov pána Kálmána Frieda. Rekonštrukcia celého komplexu bola zahájená v roku 2004 s finančnou pomocou Rady vlády Slovenskej republiky pre obete Holocaustu. Na začiatku obnovili strechu synagógy, potom vymenili celú strešnú konštrukciu Menházu, v septembri tohto roku obnovili interiér synagógy. Pôvodný luster nad bimou, ktorý bol odstránený v roku 1994 sa pomocou budapeštianskeho majstra László Gervaiho dostal na pôvodné miesto. Z príležitosti oslavily otvorili na chodbe Menházu výstavu, ktorá priopomína „dôležité momenty“ budovy.

Účastníkov pamätných osláv pozdravil koordinátor ŽNO v Komárne Tamás Paszternák. Celý program viedol známy moderátor z programu Halljad Izrael! (Počúvaj Izrael!), ktorý pravidelne vysiela televízia DUNA - József Asbóth. Zvitky Tóry prenesli naspať do synagógy hlavný rabín. dr. József Schweitzer, budínsky rabín Tamás Verő, nový veľvyslanec Izraela na Slovensku Zeev Boker, predseda ŽNO v Komárne Ing. Anton Pasternák, kantori Tamás Biczó a Immánuel Zucker. Pri vchode do synagógy rabín Tamás Verő umiestnil nové mezuze. Na modlitbe mincha účinkovali dvaja kantori, ktorí prišli z Budapešti. Dr. József Schweitzer vo svojom prejave hovoril a bývalých komárňanských rabínoch, zdôraznil, že najkrajšou ozdobou synagógy je človek, komunita, ktorá naplní lavice synagógy.

Úvodný slávostný príhovor predsedu ŽNO SR dr. František Alexander, po ňom nasledoval príhovor primátora mesta Komárno dr. Tibora Bastrnáka a duchovného reformo-

vanej cirkvi, zástupcu biskupa Ladislava Fazekasa.

Koordinátor András Paszternák viedol vyhodnotenie súťaže o histórii Béta HaKneszet, ďalší členovia poroty boli Zsuzsanna Fritz, riaditeľka Komunitného domu Bálint v Budapešti a budínsky rabín Tamás Verő. Tamás Paszternák sa podakoval tým, ktorí sa podieľali na rekonštrukcii a organizátorom Dňa Menházu.

Zlatým bodom programu bol koncert Wiener Jüdischer Chor. Spevokol bol založený v roku 1989 a teraz po prvýkrát vystupovali v našom meste. Známe melódie spievalo obecenstvo spolu so spevokolom.

Oslavy narodenín nemôžu byť bez torty. Zamestnanci cukrárne, ktorá je umiestnená v našej budove upiekli tortu vo tvare Menházu, na ktorej si pochutnali všetci účastníci.

Na oslavách boli prítomní viacerí predstaviteľia verejného života, navštívili nás členovia komunit z Dunajskej Stredy, Nových Zámkov, Galanty, Štúrova, Levíc, Gyóru, Budapešti, Taty.

Členovia spevokolu v priebehu dopoludňajších hodín boli na premetaní dokumentárneho filmu Spomienky pre budúcnosť - Židia v Komárne, ktorý natočili Susanne a Péter Scheiner a následne navštívili pozoruhodné miesta v našom meste.

Akciu sme mohli realizovať s podporou Joods Humanitair Fonds, Zväzom maďarských židovských náboženských obcí, Verejnej nadácie Illyésa, mesta Komárno, Ministerstva školstva a kultúry Maďarskej republiky a Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Týmto vyjadrujeme vďaku každému, kto svojou prítomnosťou prispel k zvýšeniu úrovne našej akcie a za úspešný deň, ďakujeme Daniele Kalmar (Viedeň), pani Alíze Weissovej, pani Zsuzsanne Paszternák, pánom Zoltánovi Kollárovi a Antonovi Pasternákovovi, Bezpečnostnej službe Griff a cukrárni Praliné.

Krátke správy

★ Dary pre ŽNO: rodina Hanákova (Štúrovo), Dávid Weiss (Izrael), Józsua Weisz s maželkou (Izrael) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

★ Pozor! Zvýšil sa limit služieb (lieky atď.) poskytovaných pre tých čo prežili Holocaust v rámci programu Or Chaim (Celoslovenské stredisko sociálnej a zdravotnej pomoci ÚZ ŽNO v SR). Zoznam služieb môžete žiadať od redaktorov Spravodaja.

★ Z grantov sme zakúpili novú tlačiareň a zariadenie na ozvučenie podujatí.

★ Malá knižnica Bélu Spitzera bola obohatená novými modlitebnými knihami.

Písali o nás...

(Pokračovanie zo strany 1.)

Sály sú pomenované podľa významného rabína Zoltána Wallensteinia, Kalmana Frieda, ktorý dal postaviť komplex Menház a Mora Krausza, dirigenta židovského speváckeho zboru v Komárne. V budove sa nachádza aj malá knižnica Bélu Spitzera a mikromúzeum Armina Schnitzera.

V Komárne postavili v 19. a 20. storočí tri synagógy a žilo tu viac ako 3 000 Židov. Dve veľké synagógy však už od holokaustu neslúžia na pôvodné účely - v bývalej neologickej synagóge je dnes squash centrum a v bývalej veľkej ortodoxnej synagóge je domov dôchodcov. Zrekonštruovanú malú ortodoxnú synagógu odovzdali do užívania 11. októbra 1896. V Komárne žije v súčasnosti asi 60 členná komunita Židov. „Ročne organizujeme asi 40 programov, stretávame sa počas dôležitých sviatkov a vydávame vlastný spravodaj v slovenskom a maďarskom jazyku v náklade 300 exemplárov. Udržiavame kontakty s komunitami v regióne a máme živé kontakty so školami a kultúrnymi inštitúciami v regióne,“ povedal Paszternak.

Správy z cintorína

★ 1.11. sa skončila doba tohtoročnej údržby cintorína. Práce sa znova začnú na jar 2007.

★ Projekt prestavby bytu strážcu cintorína bol vyhotovený, v októbri sa začali aj stavebné práce na objekte.

SPRAVODAJ

בָּה

OBSAH ČÍSLA:

- ❖ Sviatky v Komárne – minjen bez hraníc ❖ V Komárne kompletne zrekonštruovali 110-ročnú synagógu ❖ Krátke správy ❖ Správy z cintorína ❖ Deň Menházu

Sviatky v Komárne – minjen bez hraníc

Židovská komunita môže mať názov „Židovská náboženská obec“ pokial aspoň na najväčšie židovské sviatky zabezpečí možnosť modliť sa vo svojej synagóge. Aj preto bolo pre nás dôležité organizať sviatky aj v tomto roku.

Už začiatkom leta sme začali hľadať vhodného kantora, docent Židovskej univerzity v Budapešti dr. János Oláh aj v tomto roku nám zabezpečil duchovné vedenie sviatkov v Komárne.

Úlohu kantora prijal Daniel Rosenfeld, študent kantorskej fakulty Židovskej univerzity. Mladým kantorom bola spokojná celá naša komunita. Aj touto cestou ďakujeme dr. Alfrédovi Schónerovi, rektorovi Židovskej univerzity a pracovníkom ŽNO v Budapešti za ich prácu v usporiadani sviatkov u nás.

22. 9. sme privítali Nový rok a Šabat v úplne obnovenej synagóge. Ing. Anton Pasternák, predseda ŽNO uvítal všetkých prítomných, pán Oláh zhrnul význam sviatku Rosh Hasanah. Okrem našich priateľov z Tatarene prvýkrát oslavovali v našej synagóge aj súverci z Taty s vedením László Eihorna. Po dlhých rokoch s nami oslavovala aj Ági Feuerlichtová- Holczerová zo Sydney. Mala práve na Rosh Hasanah aj narodeniny. Po dojímavej večernej modlitbe sa uskutočnila slávnostná večera a

Kiduš v sále Zoltána Wallensteina. V sobotu ráno sa začal program „Dom učenia“. Našim cieľom bolo aby všetci záujemci mali možnosť sa dozvedieť čo najviac informácií o sviatkoch. Jednotlivé časti rannej modlitby komentoval pán Oláh. Rodina Paszternáková organizovala slávnostný Kiduš k príležitosti 95. narodenín starej mamy, Anny Paszternákovej.

V nedeľu pred popoludňajšou modlitbou sme urobili tradičný Tašlich. Po týždni sme sa stretli z príležitosti sviatku Jom Kippur. Do Komárna opäť privítala na sviatky rodina Izsák zo Švajčarska. Otvorili sme skriňu Tóry, a odznela modlitba Kol Nidre. Druhý deň ráno muži opäť prišli do synagógy na modlitbu, popoludní sa na prečítanie z Tóry a na Mazkir už zapojili aj ženy. Predseda ŽNO precítal mená zosnulých. O siedmej dlhé trúbenie šófaru oznamil koniec pôstu aj koniec sviatku.

Dúfame, že sme splnili naše ciele, organizovali sme v roku 5767 minjen bez hraníc v regióne. Budúcnosť záleží len na našom členstve, lebo nijaká iná cesta neexistuje len prísť a zapojiť sa do našich programov, a takto udržiavať naše tradície.

PT

POZVÁNKA

ŽNO v Komárne Vás srdečne pozýva na slávnostné chanukové posedenie klubu Shalom, ktoré sa uskutoční

21. decembra 2006. (štvrtek) o 16:30

v sále Zoltána Wallensteina.

Chanukové sviečky zapálí Gábor Várnai.

Očakávame Vás tradičnými chanukovými šiškami.

Písali o nás:

V Komárne kompletne zrekonštruovali 110-ročnú synagógu

NITRA 25. októbra (SITA) - Zrekonštruovanú synagógu v Komárne otvoria 29. októbra pri príležitosti 110. výročia jej založenia. Rekonštrukcia sa začala v roku 2004 a stála dva milióny korún, ktoré išli z finančnej podpory Kancelárie rady vlády SR pre odškodnenie obetí holokaustu. Kompletne vynovili vnútropodlažie synagógy. Po 15 rokoch opäť svieti aj pôvodný luster, ktorý zreštaurovali v Budapešti. Spolu so synagógou zrekonštruovali aj časť budovy židovského kultúrneho a spoločenského centra Menház, ktorého obnova bude pokračovať aj v budúcom roku. Pri príležitosti znova otvorenia synagógy sprístupnia verejnosti aj výstavu Veľké okamihy Menházu, na bývalých komárňanských rabínov si zaspomína József Schweitzer, bývalý hlavný rabín Maďarska, a hudobne podujatie obohatí koncert židovského speváckeho zboru Wiener Jüdischer Chor z Viedne. Oslavy zavŕší mincha, čiže popoludňajšia modlitba v synagóge.

Ako pre agentúru SITA povedal Tamas Paszternak z Menházu, synagóga sa bude aj naďalej využívať ako sakrálna budova a počas sviatkov sa tu budú stretnať členovia komunity pri modlitbách. Budova je však otvorená aj pre širokú verejnosť. „V sálech Menházu pomenovaných podľa významných osobností komárňanského regiónu sa snažíme návštěvníkom poskytnúť úplný obraz o histórii, zvykosloví a kultúre nášho národa,“ uviedol Paszternak.

(Pokračovanie na strane 2.)